

Yeni bir dosya konusu ile yine karşınızdayız. Dergimizin dosya konusu Otomasyon ve konuk editörümüz sevgili hocamız Prof. Dr. Turhan ÇİFTÇİBAŞI. Kendisine katkılarından dolayı teşekkür ediyorum.

EMO 37. Dönem çalışmalarında Kongreler/Sempozyumlar dönemine girmiş bulunmaktayız. Geleneksel olarak 1985 yılından beri gerçekleştirdiğimiz Elektrik Elektronik Ve Bilgisayar Mühendisliği Ulusal Kongresi'nin dokuzuncusunu 19-23 Eylül 2001 tarihlerinde başarıyla gerçekleştirdik. Yeni bir şube ve deprem yaşamış bir şube olmasına karşın EMO Kocaeli Şubesi bu etkinliği başarıyla gerçekleştirdi. Öncelikle Kocaeli Şubesi Yönetim Kurulu'na başarılı organizasyonu için teşekkür ediyorum. Kongre çerçevesinde düzenlenen fuar ve sergiyi başarıyla gerçekleştiren BİLİŞİM'e, bildirileri ile katılan saygıdeğer öğretim üyelerimize ve bu etkinliği tüm Kocaeli'nin etkinliğine dönüştürerek sahip çıkan herkese teşekkür ediyorum.

Ticari kaygıdan arındırılması ve özgür bir tartışma ortamının yaratılması açısından odamızın düzenlediği sempozyum ve kongrelerin akademik çevrelerdeki özel önemini bilincindeyiz. 11-12 Ekim 2001 tarihlerinde EMO İzmir Şubesi'nin İzmir'de gerçekleştireceği Otomasyon Sempozyumu, 17-21 Ekim 2001 tarihlerinde EMO Ankara Şubesi'nin Ankara'da gerçekleştireceği 1. İletişim Teknolojileri Sempozyumu, 7-11 Kasım 2001 tarihlerinde EMO Bursa Şubesi'nin Bursa'da gerçekleştireceği ELECO 2001 Sempozyumu da odamızın uluslar arası tek sempozyumu olarak başarıyla tekrarlanmakta ve yine 28 Kasım 1 Aralık tarihlerinde EMO İzmir Şubesi'nin İzmir'de gerçekleştireceği Aydınlatma Sempozyumu ile odamız akademik çevreler, sektör ve üyeleriyle buluşma şansı yakalayacak.

Maalesef ülkemizde böylesine ticari kaygı taşımayan bilimsel toplantı sayısı oldukça az. Odamızın böylesi etkinliklerde akademik çevreler ve sektörün diğer bileşenleriyle buluşmasını önemsiyor ve böylesi etkinliklerin sayısını artırmakta yarar görüyorum.

Bilimsel Araştırma Engelleniyor

Bilimsel çalışmalar yapmak, araştırmageliştirme (ARGE) faaliyetlerinde bulunmak şüphesiz ki bağımsız, özgür ve demokratik üniversite ortamında olanaklıdır. Ancak ülkemizdeki üniversitelerin bağımsız, özgür ve demokratik olduğunu söyleyemeyiz. Hala 12 Eylül 1980 Askeri Darbesi ürünü olan YÖK yasası ile üniversiteler yönetilmektedir. Ancak bu yasa ile üniversiteler birer kışlaya dönüştürülmüştür.

Üniversitelerin önemli sorunlarından birisi de öğretim üyelerinin ücretleri ve bilimsel çalışmalara ayrılan payın komik derecede düşük olmasıdır. Bu şekilde kıskaçta alınmış olan üniversitelerin yeterli eğitim veremedikleri ortadadır. Anadolu'da bir çok üniversite öğretim üyesi ve laboratuvar yetmezliğinden gerekli mühendislik formasyonunu verememektedir. Mühendislik eğitimi veren fakülteler arasında büyük farklar olabilmektedir. Oysa mühendislik alanında bir standartlaşmaya gitmek gerekmektedir. Bu da kamu üniversitelerinin gözardı edilmesi ve eğitimin tamamen piyasaya açılmasıyla olacak şey değildir.

Katkı payı ve harçlarla başlatılan süreç yüksek öğretimin tümünün paralı olmasını getirmiştir. Böylelikle zaten ilk ve orta öğretimdeki dengesizlikler nedeniyle yeterli eğitim alamayan yoksul ve dar gelirli ailelerin çocuklarına üniversite kapıları tümenden kapatılmaktadır. Devlet kendi üniversitelerine ödenek konusunda cimri davranırken vakıf üniversitelerine kamu arazilerini ve ormanlarını tahsis etmekte hiç tereddüt etmemiştir ve yine onlara kamu bütçesinden ödenek ayırmada hiç de cimri davranmamaktadır.

Kurulduğu günden itibaren **YÖK'ün temel işlevlerinden ikisi, üniversitedeki düşünce özgürlüğünü ve bilimsel özerkliği yoketmek ve yüksek öğrenimin piyasa ilişkilerine açılmasını sağlamak olmuştur.** Bu iki işlev çeşitli mekanizmalarla yerine getirilmiştir ve getirilmektedir.

YÖK benzeri kuruluşlar, yani üniversitelerin merkezi üst organları pek çok ülkede vardır. Ancak Türkiye'deki örneği farklı özellikler taşımaktadır. Örneğin YÖK'ün, devlet yetkililerinin ve iktidarların

duymak istemediđi dūřunceleri içeren ya da yok saydıđı konuları incelemeye çalıřan arařtırmalar engellenmiř, ya da bu tūrden arařtırmalar hiç yapılamamıřtır.

Bunun yanısıra son dōnemlerde kurulan yeterli altyapıya, donanım ve օđretim ūyesine sahip olmayan ūniversiteler, akademisyenlerin derecelendirilmesinde bilimsel yetkinlikten çok kadrolařmanın gōzetilmesi, Sanayi Bakanlıđı, TŪBİTAK gibi kuruluřların partizanca doldurulması, ūniversitelerde TŪrkİslam sentezcisi bir anlayıřın hakim olması, TŪrkiye'deki bilimsel arařtırmaları sekteye uđratmıřtır ve uđratmaktadır.

TŪm kamusal hizmetlerin օzelleřtirilmesi zihniyeti, eđitimi de darmadađın etmiřtir. օzel ūniversiteler, bilimsel arařtırmalardan ziyade, piyasaya yanıt verecek bir eđitim anlayıřını tercih etmektedir. Kuřkusuz ūlke ekonomisinin ihtiyaçlarına ve istihdam politikalarına uygun օđrenci yetiřtirmek gereklidir. Ancak bu ūniversiteler, tamamen belirli holdinglerin denetimi altındadır ve kendi çalıřma alanlarına uygun օđrenci yetiřtirmekte; օđrenciler de belirli bir zihniyetin dıřına ıkamamaktadırlar.

Devlet en kōklŪ, en iyi ūniversitelerinden adeta umudu keserek, onları օlmeye terketmiřtir. Kendi ūniversitelerine kaynak yetiřtiremezken vakıf ūniversitelerine arazi tahsisi ediyor, teřvikler veriyor. Devlette alıřan doçent 400 dolardan az maař alıyor. Aynı eleman, vakıf ūniversitesine geçerse, 4000 dolar maař alıyor; devlet de vakıf ūniversitesinin bŪtesinin yŪzde kırkını karřılıyor. Yani her 4000 doların 1600 dolarını devlet karřılıyor. Yani devlet, nitelikli elemanın օzel ūniversitelere geçmesi için teřvik veriyor.

Nasıl ki tıp alanındaki bilimsel arařtırmalar hala en bŪyŪk olanaklara sahip օzel hastanelerde deđil, fakŪlte hastanelerinde yapılıyorsa; tŪm olumsuzluklara rađmen kamu malı olan ve kōklŪ geçmiře sahip ūniversiteler, hala bilimsel ūstŪnlŪđŪ ellerinde tutmaktadırlar. Vakıf ūniversitelerinin neredeyse tamamı henŪz bařarılı olabilmiř deđildir. Bu nedenle de devlet ūniversiteleri onda bir maařla çalıřacak yŪksek nitelikli օđretim ūyesi bulabilmektedir. Hala ađdař dŪzeyde elektrikelektronik ve bilgisayar mŪhendisi yetiřebiliyorsa, bu durum kōklŪ ūniversitelerimiz sayesinde. Bu eđitim kurumları olmasaydı son yirmi yıl içinde sektōrdeki geliřmeyi açıklamak olanaksız olurdu.

Ūlkemiz, bilimsel arařtırmalar, ARGE faaliyetleri alanında geliřmiř ūlkelere kıyasla çok geri kalmıř durumdadır. Devlet, bu alana bŪteden son derece az bir pay ayırmaktadır. Bu tŪr arařtırmaların devlet tarafından desteklenmesi zorunludur; aksi takdirde teknolojik geliřme bŪyŪk řirketlerin ve tekellerin denetimi altında kalacaktır. Tekellerin ve bŪyŪk řirketlerin ARGE faaliyetleri salt kar amacıyla yaptđı arařtırmalarla sınırlıdır ve belirli alanlara yōneliktir. Kamu yararına kullanılabilecek olan kimi buluřlar dahi engellenebilmekte, insanların ucuza faydalanabileceđi teknolojik geliřmeler ticari kaygılar nedeniyle kullanıma sunulmamaktadır.

Ūlkemizin geçmiřinde Bilim ve Teknoloji Politikaları sadece DPT'nin Beř Yıllık Kalkınma Planları'nda ve birkaç ilgili kurumun raporlarında konu edilmiř ve bu alanda bugŪne deđin yeterli hiçbir somut adım atılmamıřtır. TŪrkiye halen ARGE harcamaları açısından, dŪnya ūlkeleri sıralamasında en sonlarda yer almaktadır. Ūlkemiz kalkınma stratejilerini ulusal bilim ve teknoloji politikası temellerine oturtmak yerine bu alanı sŪrekli gōzardı ederek adeta bir geride kalma anlayıřını benimsemiřtir. Bu sŪrelerde ūlkemizde toplum, insan, dođa ve emek eksenli, bŪtŪnlŪkŪ ve gerçekçi bir ereve de oluřturulması gereken bilim ve teknoloji politikalarından uzak durularak, kalkınma ve sanayileřme alanında bŪyŪk bir bađımlılık sŪrecine girilmiřtir.

Ūlkemiz uzun dōnemde, ileri teknolojilerin uygulanması ve ūretilmesi temelinde, her sektōrŪn kendine օzgŪ yapısını ve uluslararası teknolojik geliřmeleri dikkate alarak oluřturması gereken teknoloji politikalarını yařama geçirememiřtir. Bu politikalar TŪrkiye'yi bu alanda çok geri kalan ve ithal ettiđi teknolojileri bile uygulamakta gŪlŪk çeken, bir ūlke konumuna itmiřtir.

Sektōrel teknoloji politikalarının gōzardı edilmesi, geliřmeleri izleyebilen, uygulayabilen ve yenilikler yaratabilen, yŪksek beceri dŪzeyine sahip ūretici insan kaynakları planlamasının da gōzardı edilmesini getirmiřtir. TŪrkiye bu sŪrete, uluslararası sermayenin teknolojik bađımlılık hegemonyasına girmiřtir.

Ülkemizde henüz bütünlüktü bir bilim ve teknoloji öngörüsü yapılmamıştır. Gelişmiş olan ülkeler ülkemize plansızlığı dayatırlarken; kendileri pazar ekonomileri için, kesinlikle planlama yaparlar ve stratejik değişken olarak bilim ve teknolojiyi kullanmaktadırlar.

Ülkemizde ARGE faaliyetlerinin kapladığı yere baktığımızda şunları görmekteyiz: ülkemizde GSYİH'dan ARGE'ye ayrılan pay %0.49 iken, Avusturya %1.6 ile Avrupa'da en düşük, İsviçre %3.5 ile Avrupa'da en yüksek değere sahiptir. OECD ülkeleri ortalaması ise %2.3'dür. Türkiye'de ARGE için ayrılan %0.4'ün %62'si üniversite, %20'si özel sektör, %18'i kamu sektörü tarafından kullanılmaktadır. Amerika, Japonya ve Avrupa ülkelerinde ise üniversite ile özel sektör arasındaki bu dağılım Türkiye'dekininki tam tersidir.

Türkiye'de sanayi kuruluşları tarafından gerçekleştirilen ARGE'nin desteklenmesi için devlet tarafından ayrılan pay, ABD ve Japonya'nın %0.001'i, Hollanda'nın %0.005'i, İrlanda ve İspanya'nın %10'u kadardır. Türkiye'de sanayi kuruluşları tarafından gerçekleştirilen ARGE'ye destek veren ilk kuruluş olan Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı (TTGV), 1991 yılında kurulduğu halde, benzer bir kuruluş Hindistan'da 1955'de, Avusturya'da 1967'de, İspanya'da 1977'de kurulmuştur.

Türkiye'de özel sektörde tam zamanlı ARGE personelinin sayısı 3.634 iken İsveç'te 41.636, Japonya'da 573.713'dür. Toplamda bakıldığında ise, 1000 çalışan başına tam zamanlı ARGE personeli bazında incelendiğinde, belli başlı toplam 32 ülke içerisinde Türkiye 29. sırada yer almaktadır.

Türkiye'nin bilim ve teknoloji politikasını belirlemek ve hayata geçirmek için pek çok yasal yetkiyle donatılmış olan Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu'nun, kurulduğu 1983 yılından bu yana yılda ikişer defadan toplam otuzaltı kez toplanması gerekirken, sadece dört kez toplanmıştır.

Teknolojik gelişmenin temelini bilimsel eğitim ve ARGE çalışmaları oluşturmaktadır. Eğer ARGE alanında gerekli yatırımlar yapılmazsa her alanda dışa bağımlı kalınacaktır. Maalesef hakim anlayış bunun farkında bile değildir. TBMM'ye sunulan 2001 yılı bütçe taslağında eğitime, sağlığa, sosyal güvenliğe ve yatırımlara ayrılan paylar son derece komik oranlardadır. Buna karşın bütçedeki faiz giderleri %50'ler civarındadır. ARGE harcamaları ise yok denecek kadar azdır. Batık bankalar için kamudan aktarılan pay vergi gelirlerinin %26'sına denk gelmektedir.

Global Kriz

Ülkemizde kişi başına 1998 yılında 3.160 Amerikan Doları olan milli gelir 1999 yılında 2.878 Amerikan Dolarına gerileyerek beş yıl önceki değerine düşmüş ve ülkemiz dünyada 93. sıraya düşmüştür. 2001 yılında kamu kesimi yatırımları bir önceki yılın % 20 40 altında gerçekleşmiştir. Ekonomi son altı ay içinde %12 küçülmüştür. Bu oran II. Dünya Savaşı'ndaki %15'lik küçülmeden sonraki en tehlikeli orandır. Yine son altı ayda 35.000 mühendis mimar işsiz kalmıştır. Kamu kesiminde bundan on yıl önce ortalama 1.000 Amerikan doları civarında olan mühendis ücretleri bugün 300 Amerikan Doları seviyesine gerilemiştir. Ekonomideki genel küçülmenin yanısıra ülkemiz gelir dağılımının en bozuk olduğu ülkeler arasında yer almaktadır. İşsiz nüfusumuz onbeş milyonu aşmış durumdadır.

Biliyorsunuz bütün sanayileşmiş ülkeler, bugün sahip oldukları ekonomik gücü korumak, büyümelerini sürdürmek ve küresel boyuta yayılan rekabette üstünlük sağlamak amacıyla enformasyon alanında büyük bir atılım içindedirler. İçinde bulunduğumuz yüzyıl bilginin kendisi kadar onu taşıyan altyapının da önemli olacağı bir dönemdir. Bu yüzden ülkemizin haberleşme altyapısı sürekli olarak yabancı tekel tarafından satın alınmak istenmektedir. Haberleşme altyapısı yeni sömürgecilik modelinin en önemli ayaklarından birini oluşturmaktadır.

Bugün global krizle karşı karşıyayız. Zaten ekonomisi ranta dayalı ve yatırımları geri plana itmiş bir ülkede kriz dönemleri, krizi aşma yeteneği ve basiretine sahip bir kolektif iradeyi gerektirmektedir. Bilgi teknolojilerinden yararlanabilme yeteneğimiz, bilgiyi kullanma yeteneğimizle doğrudan ilgili olduğu için; bu global krizin Türkiye'ye yansıma süreçlerine müdahale yeteneğimiz de ülke potansiyelini etkin ve verimli kullanabilmemize bağlıdır. Yani kendi mühendisimize ve kendi insanımıza güvenmek ve yaslanmak zorundayız.

11 Eylül 2001 tarihi globalleşmenin, yeni liberal politikaların yani yeni dünya düzeninin bir kırılma noktasıdır. Şüphesiz ki terör ve yapılan katliam kabul edilemez ancak; uçakların tam da yeni dünya düzeninin beynine, Dünya Ticaret Örgütü Merkezine saldırması bu kırılmanın başlangıcıdır ve artık dünya çok büyük değişikliklerin başlangıcındadır. ABD bu olayı gerekçe göstererek, bir Haçlı Seferi mantığıyla tüm muhaliflerini sindirmek ve henüz tam hegemonya kuramadığı Ortaasya'ya, Ortadoğu'ya ve Önasya'ya yerleşme hesabı yapmakta ve tüm dünyayı yangın yerine çevirmek istemektedir. Global kriz nihayet düşmanını buldu ve ABD teknolojik altyapısını askeri gücüyle kalıcılaştırma hesabı yapıyor. Bunu yaparken de herkesin kendi safında yer alması almayanların da terörist ya da terör destekçisi olduğunu baştan ilan ediyor. Tüm medya savaş çığırtkanlığı yapıyor ve ülkemizi sonu belirsiz bir maceraya sürüklemek istiyor.

Böylesi ortamda EMO'nun ve TMMOB'nin barışı ve savaş karşıtlığını savunması gerekiyor.

"Savaşa Hayır! Yaşasın Barış!" diyor ve savaşız bir dünya diliyorum.

Bir sonraki sayıda görüşmek üzere; sevgi ve dostlukla,